

de Christo, secundum de Ecclesia, tertium de futura vita distinxit. Libellum De sancta Maria, qui Sigillum sanctæ Mariæ intitulatur : unum De libero arbitrio, qui Inevitabile dicitur : unum libellum Sermonum, qui Speculum Ecclesiæ nuncupatur : De incontinentia sacerdotum, qui Offendiculum appellatur ; Summam totius, de omnimoda historia ; Gemmam animæ de divinis officiis Sacramentarium de sacramentis, Neocosmum de primis sex diebus, Eucharistion de corpore Domini ; Cognitionem vitæ de Deo et æterna vita ; Imaginem mundi de dispositione orbis ; Summam gloriâ de Apostolico et

Luminaribus Ecclesiæ sive De scriptoribus ecclesiasticis, quod nunc dedimus, visum fuit in libellos quatuor partiri : eo quod tres priores ex Hieronymo, Gennadio et Isidoro fere sint decerpti, adeoque velut epitomen contineant. Huic tamen suo operi Honorius non paucos scriptores, qui apud tres istos ve-

A Augusto ; Scalam cœli, De gradibus visionum, De anima et de Deo quædam de Augustino excerpta, sub dialogo exarata ; Expositionem totius Psalterii cum Canticis miro modo ; Cantica canticorum exposuit, ita ut prius exposita non videantur. Evangelia, quæ beatus Gregorius non exposuit ; Clavem physicæ de naturis rerum ; Refectionem mentium ; De festis Domini et sanctorum. Pabulum vitæ, de præcipuis festis ; hunc libellum De Luminaribus Ecclesiæ. Sub quinto Henrico floruit. Quis post hunc scripturus sit, posteritas videbit.

teres nomenclatores desiderantur, partim intexuit, partim subtexuit. Subinde etiam in hac ipsa anacephalæ si aliqua admiscuit, quæ multum lacis afferunt. Vixit autem Augustoduni in Burgundia, Henrico V imperante, sub annum salutis millesimum centesimum vicesimum.

INDEX SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM.

Quos Honorius Hieronymo, Gennadio et Isidoro adjecit.

Alcuinus, lib. iv, c. 2.

Amalarius Metensis, lib. iv, c. 5.

Anselmus Cantuariensis, lib. iv, c. 15.

Beda, lib. iv, c. 1.

Benedictus abbas Casinensis, lib. iii, c. 50.

Bernoldus Constantiensis, lib. iv, c. 5.

Boetius, lib. iii, c. 22.

Cassiodorus, lib. iii, c. 21.

Dionysius Areopagita, lib. i, c. 16.

Gregorius Turonensis, lib. iii, c. 55.

Haymo Halberstadensis, lib. iv, c. 7.

Henricus Homiliarius, lib. iv, c. 8

C Hermannus Contractus, lib. iv, c. 12.

Honorius Augustodunensis, lib. iv, c. 17.

Joannes Scotus, lib. iii, c. 12.

Lanfrancus Cantuariensis, lib. iv, c. 9.

Notgerus abbas, lib. iv, c. 12.

Paschasius Ratbertus, lib. iv, c. 10.

Paterius Secundicerius S. R. E., lib. iv, c. 5

Petrus Damiani, lib. iv, c. 11.

Rabanus Maurus, lib. iv, c. 4.

Rupertus Tuitiensis, lib. iv, c. 16.

Smaragdus abbas, lib. iv, c. 6.

Theodulus Italus, lib. iii, c. 13.

LIBER DE HÆRESIBUS.

(Bibl. Patr. XX, 1038.)

PRÆFATIO.

Cum eos summatim notavimus, qui claro lumine Catholicæ doctrinæ Ecclesiam illustraverunt, restat ut etiam illos strictum notemus, qui eam quasi tetro fumo hæretici dogmatis obfuscaverunt. Hæresis igitur dicitur *electio*. Inde hæreticus dicitur *elector*, quia quisque hanc sectam quam

D sequitur eligit. Fit autem hæreticus errore et contentione, dum quis errorem suum contentiose defendit, et sapientum dicta vel scripta contemnit. Is quippe Ecclesiæ contradicit, et ab ejus fide alienus existit. Non est autem hæreticus judicandus qui Scripturam aliter quam est intelligit, si modo sese correxerit, cum a doctore audierit.

DE HÆRETICIS JUDÆORUM.

Apud Judæos fuerunt hæ octo hæreses.

Pharisæi erant clerici Judæorum, et dicuntur divisi. Horum hæresis erat quod traditiones suas præferebant mandatis Dei.

Sadducæi erant monachi Judæorum, et dicuntur justii. Horum hæresis erat, quod resurrectionem corporum negabant, animam cum corpore interire prædicabant. Legem Moysi receperunt, scripta prophetarum respuerunt.

Esseni quidam Judæorum hæretici, dicentes hunc esse Christum, qui docuit illos omnem abstinentiam.

Marbonæi alii hæretici, qui dicunt ipsum esse Christum, qui docuit illos in omni re sabbatizare.

Genistæ hæretici de semine Abrahæ se gloriantes. In Babylone quippe alii Judæi paganis mulieribus, alii Israelitis misti, reversi in Jerusalem, ab omni populo se diviserunt, et hoc nomen jactantiæ sibi sumpserunt.

Meristæ hæretici quosdam prophetas recipiunt, quosdam non recipiunt.

Samaritæ hæretici solam legem custodiunt, prophetas respuunt.

Emerobaptistæ hæretici quotidie vestimenta et corpora sua lavant.

DE HÆRETICIS PAGANORUM.

Philosophi erant patriarchæ hæreticorum, inter quos plures fuerunt hæreses.

Platonici a Platone dicti, qui Deum animas, angelos vero corpora creasse, et post multa sæcula animas in diversa corpora redire, et omnia in pristinum statum reverti, dixerunt.

Stoici a loco dicti. *Stoa* quippe porticus erat Athenis, in qua sapientium et fortium facta erant. In hac Zeno philosophus discipulos suos instituit. Hi omne peccatum uniforme dicunt; tam grave esse triticum quam aurum furari. Beatitudinem in sola anima constare, animam cum corpore interire affirmabant.

Academici, a villa Platonis Academia dicti. Hi omnia incerta opinantur. Hujus sectæ repertor fuit Arciselaus, et sectator ejus Democritus, qui dixit ita veritatem in occulto latere, ut aquam in alto puteo sine fundo.

Peripatetici a deambulatione dicti, quia auctor eorum Aristoteles deambulando disputabat. Hi dicunt animam ex parte æternam, ex parte mortalem: fortuito casu agi ferunt.

Cynici ab immunditia dicti. Hi ut canes in vicis et in plateis cum uxoribus coibant, dicentes conjugium esse justum, et ideo honestum, jure in publico agendum.

Epicuræi ab Epicuro philosopho dicti. Hi summum bonum in voluptate corporis constituunt, animam nihil aliud quam corpus esse dicunt: mundum non a Deo regi, sed ex atomis, unde productum dicunt.

Gymnosophistæ, nudi in desertis in die philo-

A sophantur, pudenda tantum contegunt. Hi se in ignem projiciunt, amore alterius vitæ.

Quidam philosophi dixerunt hunc mundum esse Deum, ut Dionysius; quidam mentem dixerunt Deum, ut Thales Milesius; quidam animum in hominibus manentem, et lucidum, ut Pythagoras; quidam sine tempore incommutabilem, ut Plato; quidam solutam mentem, ut Cicero I Tusculana; quidam spiritum et mentem, ut Maro, *Æneid.* libro sexto, vers. 726, 727.

Item alii philosophi, ut Platonici mundum affirmant incorporalem; Stoici corporalem; Epicurus ex atomis; Pythagoras ex numeris; Heraclitus ex igne. In *Ecclesia Christiana fuerunt hi hæretici.*

Simoniaci a Simone Mago dicti, qui pecunia tentavit donum Spiritus sancti, ab apostolis comparare. Hi dicunt creaturam non a Deo, sed a quadam superna virtute creatam. Omnes qui emunt spiritualia, sunt Simoniaci, cum Simone mago damnandi: qui autem vendunt, sunt *Iezitæ*, cum Iezi, servo Elisei reprobandi, qui salutem vendidit, quam Eliseus gratis dedit, et ideo lepra Naaman ei adhæsit.

Menandriani a Menandro discipulo Simonis dicti. Hi mundum non a Deo, sed ab angelis factum asserunt. Hi Christum passum negant. Hi conjugia communia habent.

Nicolaitæ a Nicolao diacono, Stephani socio dicti, qui uxores suas communes fecerunt.

Gnostici ab excellentia scientiæ dicti. Hi animam naturam Dei esse dicunt: bonum Deum et malum fingunt.

Carpocratiani a Carpocrate quodam dicti. Hi Christum hominem tantum de utroque sexu natum dicunt.

Cirinthiani a Cirintho quodam dicti. Hi circumcisionem observabant, mille annos in voluptate carnis post resurrectionem futuros prædicabant.

Nazaræi a Nazareth vico dicti. Hi Christum filium Dei confitentur, omnia tamen veteris legis custodiunt.

Ophis dicitur *coluber*. Inde *Ophitæ* hæretici quia colunt serpentem, eo quod in paradiso induxerit virtutis cognitionem.

Valentiniani a quodam Valentino dicti. Hi sæcula quædam in originem Dei creatoris inducunt, Christum nihil corporis de Virgine assumpsisse, sed per eam quasi aquam per fistulam transisse.

Apellitæ ab Apelle quodam dicti. Hi Christum non Deum in veritate, sed hominem in phantasia apparuisse dicunt.

Aconthiani a principibus dicti. Hi omnia opera Dei, opera angelorum dicunt.

Adamiani dicti, quia Adæ imitantur nuditatem. Nudi enim orant et nudi coeunt.

Caiani dicti, quia Cain oderant.

Sethiani e Seth filio Adam dicti, qui dicunt eundem esse Christum.

Melchisediani dicti, quia Melchisedech non Dei sacerdotem, sed Dei virtutem prædicant.

Angelici, dicti, quia angelos colunt.

Apostolici dicti, qui nihil proprium possidentes, non recipiunt eos qui aliquid in hoc mundo videntur.

Cerdoniani a Cerdone quodam dicti. Hi duo principia contraria asserunt.

Marcionistæ a Marcione quodam dicti. Hi alterum bonum, alterum justum Deum asserunt, tanquam duo principia Creatoris dicunt.

Artotyritæ ab oblatione dicti. Hi panem et caseum offerunt, dicentes a primis hominibus oblationem a fructibus terræ, et ovium celebratam.

Aquarii dicti, quod aquam solam offerunt in calice Sacramenti.

Severiani a Severo exorti. Hi vinum non bibunt, Vetus Testamentum et resurrectionem non recipiunt.

Tatiani a quodam Tatiano dicti, qui et Creathitæ. Hi carnes abominantur.

Alogii, tanquam sine verbo dicti. Hi Deum verbum non credunt, Joannis Evangelia, et Apocalypsim non recipiunt.

Cataphrygæ a Phrygia provincia dicti, unde Montanus. Hi spiritum sanctum, non in apostolos, sed in se traditum asserunt.

Catari a munditia dicti. Hi pœnitentibus veniam peccatorum negant, viduas, si nupserint, tanquam adulteras damnant, mundiores se cæteris prædicant.

Pauliani a Paulo Samosateno episcopo exorti. Hi dicunt non semper Christum fuisse, sed a Maria initium sumpsisse.

Hermogeniani ab Hermogene quodam vocati. Hi materiam mundi Deo æqualem faciunt.

Manichæi a Manes quodam Persa dicti. Hi duas naturas et substantias, id est bonam et malam, introducunt, animas ex Deo, quasi ex aliquo fonte manare asserunt: Vetus Testamentum respuunt, Novum ex parte recipiunt.

Anomiani sine lege viventes.

Anthropomorphitæ ab homine dicti. *Anthropos* enim *homo* dicitur. Hi Deum humana membra et humanam formam habere autumant, cum *Deus* sit spiritus et incorporeus.

Heraclitæ ab Heraclio quodam exorti. Hi monachos tantum recipiunt, conjugia respuunt, parvulos regnum cœlorum habere non credunt.

Novatiani a Novato urbis Rom. presbytero dicti. Hi lapsos ad pœnitentiam non recipiunt, et baptizatos rebaptizabant.

Montani a montibus dicti. Hi tempore persecutionis in montibus latuerunt, et se a corpore Ecclesiæ diviserunt.

Ebionitæ ab Ebione sive a paupertate [an a πεινᾷ?] vocati. Hi Christum perfectum tantum et justum virum putant. Hi semijudæi sunt, Evangelium tenent, et legem carnaliter servant.

Fotiniani a Fotino Smyrnæ episcopo dicti. Hi Christum a Maria per Joseph nuptiali coitu conceptum prædicant.

Aeriani ab Aerio quodam dicti. Hi offerre sacrificium pro defunctis spernunt.

Idem *Actiani* ab Actio nominati.

Eunomiani ab Eunomio quodam dialectico Actii discipulo dicti. Hi asserunt Patri Filium similem, et Filio Spiritum sanctum dissimilem; dicunt etiam nullum imputari peccatum in fide manentium.

Origenistæ ab Origene dicti. Hi dicunt quod non possit Filius videre Patrem, neque Spiritus sanctus. Dicunt etiam animas in mundi principio peccasse, et pro diversitate peccatorum e cœlis lapsas, corpora diversa in terris intrasse quasi vincula: et hæc causa mundum factum fuisse.

Noetiani a Noeto quodam dicti. Hi dicunt Christum eundem esse et Patrem et Spiritum sanctum. Trinitatem in officiorum nominibus, non in personis accipiunt; unde et *Patripassiani* vocantur, quia Patrem passum dicunt.

Sabelliani a Sabellio discipulo Noeti dicti. Hi unam personam Patris et Filii et Spiritus sancti astruunt.

Ariani ab Ario Alexandrino presbytero exorti. Hi diversas substantias in Trinitate faciunt.

Macedoniani a Macedonio Constantinopolitano episcopo dicti. Hi negant Spiritum sanctum Deum esse.

Apollinaristæ ab Apollinare vocati. Hi dicunt Christum corpus tantum sine anima suscepisse, et deitatem pro anima habuisse.

Antidicomoritæ contradicunt virginitati Mariæ, dicentes eam post natum Christum viro commistam.

Metangositæ [fort., *Metangiotæ*], a vase dicti. *Angios* enim *vas* dicitur. Hi substantiam humanæ carnis a diabolo conditam dicunt.

Coliciani a Colico quodam nuncupati. Hi dicunt Deum non facere mala, contra illud: *Ego Dominus creans mala*.

Floriani a Florino quodam dicti. Hi dicunt Deum creasse mala, contra illud: *Fecit Dominus omnia bona*.

Donatistæ a Donato quodam Afro vocati. Hi asserunt Filium Patre minorem, et Spiritum sanctum Filio majorem, et rebaptizabant Catholicos.

Bonosiaci a Bonoso quodam episcopo exorti. Hi Christum filium Dei adoptivum, non proprium asserunt.

Circuncelliones, id est agrestes, iidem *Coropitæ*, superiorum hæresim sectantes. Hi amore martyrii semetipsos interimunt, ut martyres nominentur.

Priscillianistæ a Priscilliano episcopo vocati. Hic in Hispania ex hæresi Gnosticorum et Manichæorum permixtum dogma composuit.

Luciferiani a Lucifero Smyrnæ [*Calaris*] episcopo exorti. Hi in hæresim lapsos, et postea ad catholicam Ecclesiam reversos recipere nolunt.

Jovinianistæ a Joviniano quodam monacho dicti. Hi asserunt nullam distantiam esse inter nuptias et virgines; inter abstinentes et epulantes.

Elvidiani ab Elvidio quodam presbytero nominati. Hi dicunt Mariam alios filios post natum Christum de Joseph peperisse.

Paterniani a Paterno quodam exorti. Hi inferiores corporis partes a diabolo dicunt factas.

Arabici ab Arabia provincia dicti. Hi animam cum corpore mori, et utrumque in novissimo resurgere asserunt.

Tertullianistæ a Tertulliano Africæ provinciæ Carthaginensis civitatis presbytero dicti. Hi animam non immortalem, sed corpoream prædicant; animas peccatorum post mortem in dæmones converti affirmant.

Tesserescædecaditæ a quatuordecim dicti: *Tessera* enim *quatuor*, *deca* dicitur *decem*. Hi pascha quartadecima luna cum Judæis celebrabant.

Nyctiges a somno vel a nocte vocati. Hi vigiliis noctis respuunt, dicentes noctem ad requiem datam.

Pelagiani a Pelagio quodam monacho exorti. Hi liberum arbitrium gratiæ Dei anteponunt, dicentes, sufficere voluntatem ad implenda divina jussa.

Nestoriani a Nestorio Constantinopolitano episcopo nuncupati. Hi sanctam Mariam non Dei sed hominis tantum genitricem prædicant; aliam personam carnis, aliam deitatis facientes, nec unum Christum in verbo et carne, sed alium Filium Dei, alium filium hominis, affirmant.

Eutyhiani ab Eutyhete Constantinopolitano abbate ita nominati. Hi negant in Christo duas naturas esse, sed solam divinam in eo post assumptam carnem, scilicet carnem in deitatem versam prædicant.

Acephali sine capite dicti; *a* quippe *sine*, *cephale* dicitur *caput*. Hi sine auctore sunt, et duas substantias in Christo negant, unam naturam in ejus personam prædicant.

Theodosiani et Gaianitæ a Theodosiano et Gaiano episcopis Alexandriæ exorti. Hi ex duabus unam in Christo naturam asserunt.

Gnoitæ ab ignorantia dicti. Hi dicunt quod Christi divinitas ignoret futura de die novissimo

Trithitæ a tribus dicti. Hi sicut tres personas in Trinitate ita asserunt tres esse deos.

Sunt et aliæ hæreses, et sine nominibus: ex quibus aliæ triformem putant esse Deum, aliæ Christi divinitatem passibilem dicunt, aliæ Christi nativitati de Patre initium dant, aliæ unam operationem et unam voluntatem in Christo deitatis et humanitatis prædicant, aliæ liberationem hominum apud inferos Christi descensione negant, aliæ Dei imaginem habere non æstimant.

Item aliæ de mundi statu dissentiunt, aliæ innumerabiles mundos opinantur, aliæ aquam Deo coæternam faciunt, aliæ nudis pedibus ambulant, aliæ cum hominibus non manducant, aliæ de corpore Christi dubitant, quas omnis catholica Ecclesia damnat.

CATALOGUS ROMANORUM PONTIFICUM.

(*Biblioth. Patr. Lugdun.*, XX, 1026.)

Petrus Galilæus sedit annis viginti quinque, menses duos dies tres. Cœpit Christi anno quadragesimo quarto.

Linus Etruscus annis duodecim menses tres, dies duodecim.

Cletus annis duodecim, mensem unum, dies undecim. Negant alii papam fuisse.

Clemens Romanus annis novem, menses duos, dies decem. S. Petri fuit discipulus. Pauli auditor. Hinc protonotarii cœperunt.

Anacletus Græcus Atheniensis annis novem, menses duos, dies decem.

Evaristus Bethlemius Syrus, annis novem, menses decem, dies duos.

Alexander Romanus annos duodecim (aliis septem) menses septem, dies duos.

Sixtus Romanus annis decem, menses duos, diem unum.

Telesphorus annis decem, menses tres.

Hyginus Atheniensis annos quatuor, menses quatuor, dies quatuor.

Pius annos novemdecim menses sex, dies viginti unum.

Anicetus Syrus annos undecim, al. novem, menses quatuor, dies sex.

Soter annos novem, menses sex, dies viginti unum.

Eleutherius annos quindecim, menses tres, dies duos.

Victor annos undecim, menses duos, dies duos.

Zepherinus Romanus annos novem, aliis viginti, menses sex, dies decem.

Calixtus annos sex, menses duos, dies decem.

Urbanus Romanus annos quatuor, menses tres, dies duodecim.

Pontianus Romanus annos novem, menses quinque, dies quinque.